

CSENGŐDI BEÁTA

Lámpás vagy nekem

(I. rész)

Vadóc gyermek voltam. Félttem az emberektől, majd később az emberek féltek tőlem. Vad gyermek voltam, de a vadság mögött szeretethiány volt. Kiskoromban, ahogy nevelőszüleim elmesélték, állami gondozásba kerültem.

Édesanyámról csak annyit tudok, hogy nagyon szép asszony volt, vonzotta a férfiakat. Szépen tudott táncolni és énekelni. Hatan voltak testvérek, édesanyám volt a legkisebb, s talán a legszerencsétlenebb. Amit édesapámról tudok, illetve megtapasztaltam, nem vetett rá jó fényt. Kártyázott, lóversenyezett, minden pénzt elivott, nőtt, édesanyámat ütötte-verte. Édesanyám lányfejjel egy kisiút szült, akit első perctől kezdve a nagymamám nevelt. Valahogy nem fogta fel, hogy anya lett, inkább csavargott és szaladt a férfiak után, ha nem azok jöttek útána. Fiútestvérem szépen növekedett, édesapja katona volt, leszerelése után elvette volna anyukámat, de ő nem bírta kivárni. Közben megismerkedett apukámmal, s összeálltak. Mindenki tiltotta édesanyámat ettől a kapcsolattól, mert hírből ismerték az apámat. Hiába volt intelligens, szakmailag elismert, és hiába volt főiskolai végzettsége — szakmájára nézve pilóta —, kicsapongó életet élt. Apukám ezzel az életvitelével két házasságát tette tönkre, mindenütt gyermeket hagyva maga után. Anyukámnak is megvolt a testvérem, szépen nevelhette volna, de neki apukám kellett. Nagymamám elmondása szerint amikor terhes volt velem, napi 5-6 kávét, alkoholt ivott, s két doboz cigarettát szívott.

Közben apukám ütötte-verte; mint egy kutyával, úgy bánt vele. Pokol volt mellette az élete. Apám éjjel-nappal hordta fel a vendégeket a lakásba, elvett minden pénzt édesanyámtól, ha nem adott, vagy megverte, vagy kizárta — terhesen. Sokszor sírva menekült haza, mert „Feri” kizárta. Persze a nagymamám mit tehetett, megetette, lefektette, hogy pihenjen, mivel hat hónapos terhes volt. Ezt többször is megismételte az apám. Egy szép napon édesanyám hazament a mamához. Mama mit sem sejtve megkérte, segítsen egy kicsit takarítani. Takarítás közben összeesett. A mama szörnyen megijedt, s rögtön kihívta a mentőket. A kórházban megvizsgálták, és akkor látták: tele van a teste rúgásokkal. Édesanyám félelmében azt mondta, hogy az anyja rúgdalta össze. Kijött a rendőrség a nagymamáért, és bevitték a parancsnokságra. Kérte a rendőrt, hogy mivel a kisiút nem lehet magára hagyni, engedjék meg, hogy őt is magával vigye. A nagymama a rendőrségen elmondta, amit látott és tudott, s kérte, ha be is zárják őt ártatlanul, legalább a gyerekek adjanak enni. Kihallgatás után persze azonnal kiengedték szegény nagymamámat és a testvéreimet. Közben édesanyám a kórházban már elmondta, hogy félelmében rágalmazta meg az anyját, mert a férje megfenyegette, hogyha meg meri mondani az igazat, agyonüti. Így születtem meg hosszú szenvedés és hányattatás után.

Apám közölte édesanyámmal, ha lányt szül, nem hozhatja haza. Neki nem kell lány, csak fiú. Így édesanyám félelmében megpróbált benthagyni a kórházban, de nem sikerült, így hazakerültem. Ahogy nagymamám elmesélte, sokat sírt, tudta, hogy apám kegyetlen, megteszi, amit mond. Egy hét múltán kiadtak a kórházból, s mindketten hazakerültünk. Nagymamám jött, hogy segítsen édesanyámnak, de apám kizárta őt, s közölte, be nem teheti a lábát. Apám segítsége abból állt, hogy reggel elment, és este

Csengődi Beáta nem író, és nem is készül annak. Önletrajza a „naiv” irodalmi művek közé tarthatna, ha a naiv képzőművészet mintájára az irodalomban is létrehoznánk hasonló fogalmat. *A szerkesztőség*

jött csak meg, ittasan, megverte édesanyámat, hogy tüntessen el engem, mert idegesíti a sírásom, na meg megmondta, lányt ne hozzon haza!

Egy szép napon anyukám lement a közértbe tejért, s megkérte apámat, vigyázzon rám. Ő megfogott, becsomagolt, és kivitt a Lehel piacra, hogy az anya elhagyta, s nem tud velem mit csinálni. Azt persze elhallgatta, hogy ő az édesapám. Apámnak ez az akciója nem sikerült. Ezután megpróbált egy házban betenni egy kukába, de az egyik ismerőse felismerte, s ő elszaladt velem. Piszkosan, éhesen beadott a Kállai Éva Nevelőotthonba, azzal az indokkal, hogy az édesanyja nem törődik vele. Miután otthagyt az intézetben, közölték vele, egy hónapig nem vesznek állami gondozásba, ha meggondolta magát az édesanya, elvihet. Anyám, miután visszatért a közérthől, látta, hogy nem vagyok a kiságyban, és az apám nincs otthon. Mikor este hazament rézegen, kérdezte édesanyám, hová vitt el, és hol vagyok? A válasz csak annyi volt: jó helyen vagyok. Anyukám elkezdett sírni, és elrohant a nagymamámhoz, nem vitt-e oda az apám. Mindenre mertek gondolni, csak arra nem, hogy állami gondozásba adott. Telt-múlt az idő. Letelt az egy hónap, apukám már nyeregben érezte magát, mert tudta: állami gondozásba vettek, mivel nem jöttek értem. Közben kitört az 56-os forradalom, apukám külföldre ment, majd mikor visszajött, közölte édesanyámmal, érte jött vissza, menjen ki vele. A nagymamám könyörgött: segít felnevelni a testvéremet, és itthon mégiscsak van kihez mennie, ha segítség kell, de ő nem hallgatott senkire, csak az apukámra. Apukám elment az intézetbe, és bediktálta a nagymamám címét, ha valamit akarnak tőlük, ezen a címen megtalálhatók. Ez persze hazugság volt, mert tudták, hogy mi a szándékuk. Az intézetben súlyosan megbetegedtem, megfáztam, és gennyes-vizes tüdő- és mellhártyagyulladászt kaptam. Élet-halál között voltam, beszállítottak a László kórházba. Az intézetből táviratoztak a nagymamának, akkor tudták meg, hogy hol is van az a jó hely, ahová betett az apukám. Nagymamám elmondása alapján szörnyű látványt nyújtottam: egy nagy kórteremben, teljesen egyedül voltam. Orvosok és nővérek álltak állandóan mellettem. Oldalamból csövek lógtak ki, egyik csövön a gennyet szívták le, a másikon a vizet. A kezelőorvosom behívatta, és tájékoztatta az állapotomról, azt mondta, készüljön fel a legrosszabbra, és készítsen elő egy kis fekete ruhát, mert biztosan nem élem túl ezt az operációt, mivel annyira le van gyöngülve a szervezetem. A nagymama hazament a kórházból, akkor szüleim még nem disszidáltak, kérte, hogy menjenek be, és látogassanak meg, mert súlyos beteg vagyok. Apukámnak csak annyit mondott, legalább tülád rajtam, édesanyám pedig akkor már teljesen lemondott rólam. Édesanyám sajnos nem az anyai szeretetre hallgatott, mert az apukámtól való félelem rideggé tette. Nagymamám elkezdte varrni a kis fekete ruhát, és az egyik ujjával már el is készült, amikor csengettek! A postás hozott egy táviratot. Kibontotta. Ahogy olvasta, kezdett könnyebbülni. Értesítették, hogy visszakerültem az intézetbe, és már túl vagyok az életveszélyen. A szüleim még mindig itthon voltak, de csak a nagymamám látogatott meg nagyritkán a csecsemőotthonban.

Egy nap levél várta a nagymamámat otthon. „Kedves mama! Elmentünk. Istvánt neveld fel, Ildikóval nem tudunk mit csinálni, ő jó helyen van, csók Mari és Feri.” A nagymamám teljesen összeomlott. Anyátlan-apátlan maradt rá egy öt éves kislány és egy kislány a csecsemőotthonban. Mivel a bátyámra felügyelni kellett, a nagymamám csak nagy ritkán tudott meglátogatni. Mivel ritka látogató volt, nehezen ismertem fel. Az intézetben, ahogy a mama mesélte, fehérre meszelt falak, fehér köpenyekből álló személyzet, orvosok, nevelők, mind egyforma ruhában jártak. Féltem, ha idegent láttam. Sajnos a fehérköpenyes emberek is félelmet váltottak ki belőlem. Amikor kikerültem az intézetből, és megpillantottam egy fehér ruhát vagy inget, elszaladtam előle, vagy sikítottam, hogy ne bántson. Ezeket a nagymamám mesélte el nekem. A nevelőszüleimet értesítették az intézetből, hogy betöltöttem a 3 és 1/2 évet, tovább nem maradhatok a csecsemőotthonban, hanem elvisznek. Amennyiben nem jönnek értem, örökbe adnak, és több felvilágosítást nem kapnak rólam.

Így kerültem haza, mit sem sejtve, milyen családba. Egy szoba-konyhás, vizes, piszkos, penészes, zsúfolt lakásba, ahol rajtam kívül még hatan laktak. Ebben a kis szobában mindenki dohányzott, és élte a maga kis megszokott életét. Az első időkből sok baj volt velem, mert 3 és 1/2 évesen se járni, se beszélni nem tudtam. Az emberektől nagyon féltem, a fehér ruha láttán remegni kezdtem, és az ágy alá bújtam. Az otthon, igaz, változatosabb volt, mint az intézet, de nehéz volt egyik napról a másikra megszoknom a különféle arcokat, mégis volt benne valami jó! Ahogy kezdtem cseperedni, kezdtem belelátni a nehézségekbe. El lehet képzelni, mennyi probléma adódott, ahol három meglett férfi, két kiskorú gyermek és még a mama öt élő gyermeke élt. A nagymamám mindegyik gyermekének szakmát adott a kezébe, s megállták a helyüket az életben, közülük csak ketten tévelyedtek el, édesanyám és a bátyja. Nem volt nehéz a rosszat megszokni. Hamar beilleszkedtem a családba. A nagymamám házmester volt, mert a nagyapámat rokkantnyugdíjasként leszázalékolták. Fiatal korában ő sem vetette meg az italt, s ennek az áldozata lett. A nagymamám nem akart hozzámenni, mert tudta, hogy részeges, de akkor még más idők jártak. Mondhatom, a nagymama élete pokol volt a papa miatt. Egymás után születtek a gyermekek, de a nagyapám csak hordta a pénzt a kocsmába meg a nőkhöz. A nagymamám éjjel-nappal dolgozott, s nevelte a gyerekeket. A nagyapám egy reggel elment dolgozni, munka után bement a kocsmába a szokásos adagjáért. Hazafelé indult, aznap talán többet ivott a kelleténél, mert amikor le akart szállni a villamosról, aláesett, és a szerelvény levágta a lábát. A nagymamának annyival talán könnyebb lett az élete, hogy a papa nem tudott eljárni a kocsmába, de a teljes kiszolgálás megnehezítette a helyzetét. Így munkát kellett vállalnia, hogy egész nap otthon maradjon. A házmesterkedés megfelelt neki. Egyre több munka hárult erre a szegény, idős asszonyra. Két egymásba nyíló ház takarítása, szemtelése, a lakbér beszedése, nem is beszélve az öt személy ellátásáról.

Teltek-múltak a napok és az évek, otthon rendszeressé vált az italozás. A nagymamám is szerette az alkoholt, de nem olyan mértékben, mint a férfiak. Minden felnőtt dohányzott, ivott, és már a testvérem is csatlakozott hozzájuk. Kutya, macska növelte a család létszámát. Mindennap részegen jöttek haza a férfiak, állandó veszekedések zajlottak, belém kötöttek, hogy minek vagyok itt, menjek a francba!

A nagyapám, mivel nem tudott járni, mindig engem küldött le a kocsmába borért, naponta háromszor is megjártam a kocsmát, s mindezt 6 évesen. A kocsmába szinte hazajártam. Ha nem borért mentem, akkor a családtagjaimat kellett a kocsmából hazasegítenem, mert tudtam, ha zárásig nem jönnek haza, kiteszik őket, és vagy tovább mennek inni, vagy részegen leheverednek a földre, és reggelig ott alszanak. Sokszor hozták őket haza a rendőrök, és ezt el akartam kerülni. Sokszor nem tudtam eldönteni, mi a jobb. Ha józanon, vagy ha részegen jönnek haza. A nagybátyám kimondottan gonosz volt hozzám, amikor nem volt berúgva: belémrúgott, kizavart, kidobálta a frissen mosott ruhámat az udvarra, és közölte, takarodjak innen, mert utál és gyűlöl. Mit tudtam tenni, kint maradtam az udvaron, vagy éjjel felmentem a padlásra aludni. Tudtam, ha józanul jön haza, menekülnöm kell otthonról. Sokszor megtettem, hogy amikor láttam, hogy józanul jön haza, inkább önszántamból elmentem italért a kocsmába. Mivel sokan laktunk abban a kis szobában, helyhiány miatt kénytelenek voltunk többedmagunkkal aludni egy ágyban. Én többedmagammal aludtam egy ágyban, férfikkal, akik részegségükben összepisiltek az ágyat, úgyhogy reggelig vizes ágyban kellett aludnunk. Úgy fogtam fel az egészet, hogy örülnöm kell, mert van hova lehajtanom a fejemet, nem kell az utcán aludnom.

Iskolába kezdtem járni, jó tanuló voltam. Kezdetben nem volt probléma velem, csak fáradt és éhes voltam az órákon. Tanítás után hazamentem, házat takarítottam, kocsmába mentem a nagyapám boráért, bevásároltam a közértben, vasaltam, szemeteltem, éjjel kaput nyitottam, és ezt mind hat évesen kezdtem el. Tanulásra sohasem maradt időm, mert többször mondták, nem azért vagyok náluk, hogy tanuljak, hanem hogy dolgozzak. Merthogy befogadtak. Így kénytelen voltam az órákon figyelni. Óra alatt

mindent megtanultam, a házi feladatokat pedig a szünetben csináltam meg. Így nem jelentett gondot a tanulás. Egyre cseperedtem már, én is dohányoztam, 6-7 éves lehettem, s lassanként elkezdtem kortyolgatni az alkoholt és a kávékat. Ahogy megtanultam írni, olvasni, rögtön elkértem a szüleim címét. Írtam nekik, hogy nagyon hiányoznak, küldjenek magukról egy fényképet, hogy legalább fényképről ismerjem meg őket. Megírtam, vágyom utánuk, és jöjjenek értem, vigyenek el, mert itt nagyon rossz nekem. Minden nap vártam a választ, de a levelük mindmáig várat magára. Ahogy cseperedtem, egyre nehezebb és nehezebb lett az életem. Az iskolában nehezen kezelhető gyermek lettem. Az órákon nem tudtam figyelni, vagy elaludtam, vagy éhség miatt megvertem a társamat, hogy adjon ennivalót. Éhes, fáradt, szeretetre vágyó kislány voltam. Közben a nagymamám egyre jobban kezdett ellenem hangolódni. Dolgoztam, koplaltam, kocsmába jártam, főztem, éjjel-nappal kávék literjeit főzötték velem, és éjjel három órakor kikeltettek a meleg ágyból, pedig ők fent voltak, hogy menjek havat lapátolni. Nagyobb volt a hólapát mint én, de mennem kellett, mert befogadtak. Mentem álmosan, s közben sírtam. Édesanyám! Sírva kiáltottam hozzá, mikor jössz értem? Mikor viszel el, meddig kell itt lennem? Intézetbe kerültem, és négyes-ötös tanuló lettem. Jól éreztem magam. Tanulhattam, játszhattam, a nevelőim is szerettek, mindig bújtam hozzájuk simogatásért. Életunt gyermek helyett kiegyensúlyozott, vidám kislány lettem, de nem sokáig. A nagymamám megint értem jött, hogy szeretne visszavinni, mert hiányozom neki, és szeretnek engem. Más sem hiányzott nekem! Igaz, én is szerettem őket, és ha sokáig nem láttam őket, hiányoztak. Így visszakerültem hozzájuk. Egy-két hétig kényeztettek, de utána minden kezdődött előlről. Egy szép napon, már késő este volt, ezért lefeküdtem aludni, a többiek még ittak és kártyáztak, egyszer csak egy csodálatos fényességet láttam. Felültem az ágyban, összetettem a kezem, és elkezdtem mondani a Miatyánkot. Soha ebben a családban nem hallottam senkit sem imádkozni. Amit megpillantottak rajtam, olyan hatással volt rájuk, hogy nagybátyám elejtette a sörösüveget. Én csak fényességet láttam, de ez olyan gyönyörű volt, hogy kimondhatatlan. Ebben a fényességben egy hang, egy lány hang szólt hozzám, és felszólított, hogy mondjam utána a Miatyánkot. Miután befejeztem az imát, visszafeküdtem, de nem tudtam elaludni, annyira fölzaklatott az eset. Sírni kezdtem a megihatottságtól, olyan szép volt. Gúnyolni kezdtek, hogy majd kialszom, biztosan álmodom. Nagyon bántott a gúnyolódásuk, de tudtam, ők ilyenek. Reggelre sem homályosult el bennem ez a csodálatos látomás. — Nagymama — szóltam hozzá —, én nem tudom, hogy mi történt velem, de ilyen boldog még sohasem voltam. — Ő csak legyintett! — Nem vagy normális! — De ezt mind a mai napig nem tudom feledni. Otthon mindennapos volt, hogy vertek, tanulmányi eredményem leromlott. Rákényszerítettek arra is, hogy az ellenőrzőmet saját magam írjam alá, mert ha odavitettem, hogy írják alá, le vagy...! Dögölj meg! — volt a válasz. Az iskolában — mivel nem tudtam az órákon figyelni — rendre kaptam az intőket, amiket vagy a szünetben, vagy pedig a játszótéren alá is írtam. Egy évig önállóan vezettem az ellenőrzőmet, sőt a bizonyítványomat és a lógásaimat is igazoltam, de egyszer le kellett buknom. A tanárnő megint intőt akart adni, de az ellenőrzőm a sok intőtől már betelt, s közöltem, ne fáradjon, mert senki sem írja alá, és én sajnos jól tudom, milyen vagyok az órákon, de erről nem tehetek. Ha akarja, beírhatja az intőt, én meg az óra végén aláírom, hogy el ne felejtsem. Ez persze már szemétség volt, de fájdalomban mondtam. Persze azt hitte, viccelek. Megpofozott, s bevitt az igazgatóhoz. Azonnal kijöttek környezettanulmányra, és rájöttek, hogy igazat mondtam. A sok bántás miatt elmenekültem otthonról, csavarogni kezdtem.

(Folytatjuk)